

zullen er over de gehele lijn meer leerkrachten nodig zijn en zal er gebouwd moeten worden zowel aan de ambachtsscholen als aan de lagere scholen. De vraag is daarom niet: hoe vermijden wij hogere uitgaven, doch zij luidt: hoe worden deze onvermijdelijk hogere uitgaven op de beste wijze besteed? Het voorstel van de Minister achtten deze leden een gevaarlijk experiment, zeer in het bijzonder ook uit financieel oogpunt: het kost veel geld en de kans op vorming van ook maar één aanvaardbaar schooltype in de toekomst ontbreekt ten enenmale.

Dat de Minister van forceren spreekt, konden deze leden niet begrijpen. Door de handhaving van de 31-norm voor stichting van maatschappijsscholen is in de afgelopen jaren niet geforceerd. Integendeel: er is een aantal scholen verdwenen. Ook in de toekomst zal deze norm niet forcerend werken.

Het lid, dat met name het v.g.l.o. als onderwijs voor de volksjeugd verdedigde, wenste er met klem tegen op te komen, wanneer juist dit onderwijs als een „sluitpost van de begroting” zou worden beschouwd.

De Minister antwoordde, dat hij zich inderdaad een zeer globaal idee van een leerplan heeft gevormd. Deze conceptie is echter nog zo algemeen, dat voorlopig van een concrete uitwerking geen sprake kan zijn.

Nader gevraagd naar de hogere kosten, antwoordde de Minister, dat deze in de eerste plaats zouden liggen in het bouwen van de nodige nieuwe scholen. Alvorens echter tot het stichten van nieuwe v.g.l.o.-gebouwen kan worden overgegaan, dient het lager onderwijs aan de beurt te komen. In de tweede plaats is het de outillage, die aanzienlijke kosten met zich zal brengen, terwijl tenslotte ook de zg. v.g.l.o.-marge het Rijk voor extra-uitgaven stelt.

Overigens wees de Minister op de mogelijkheid, welke artikel 73, lid 2 der Lager-onderwijswet opent voor het stichten van scholen met een geringer aantal leerlingen.

Naar aanleiding van hetgeen bij dit overleg door de commissie naar voren was gebracht, verklaarde de Minister dit vraagstuk opnieuw aan een beschouwing te zullen onderwerpen. Van deze gelegenheid zal dan tevens worden gebruik gemaakt om te bezien, in hoeverre de bezwaren kunnen worden weggenomen, welke voortvloeien uit het feit, dat volgens de voorgestelde tekst het minimum van 61 leerlingen uitsluitend geldt voor de bijzondere v.g.l.o.-scholen.

5. Op een vraag van de commissie of de bij de jongste herziening aangebrachte wijziging in de rechtspositie der openbare onderwijzers (zie de opmerkingen op blz. 6 van het Voorlopig Verslag ad artikel 36 e.v. van de Lager-onderwijswet) niet veelal een verslechtering zou betekenen, antwoordde de Minister, dat hij bereid was deze kwestie nader in overweging te nemen.

6. In de Memorie van Antwoord (blz. 9, ad artikel 214, lid 1) verklaart de Minister, dat hij in afwachting van de behandeling van het in voorbereiding zijnde ontwerp-kweekschoolwet bezwaar heeft reeds thans over te gaan tot subsidiëring van bestaande of nieuwe kweekscholen. Enige leden der commissie wensten hiertegenover naar voren te brengen, dat omtrent de inhoud van het bedoelde wetsontwerp uiteraard nog niets bekend is, terwijl bovendien het lot van dit ontwerp vanzelfsprekend nog geheel in het onzekere verkeert. Intussen is uitbreiding van het onderwijzerskorps, in verband met de grote toevloed van leerlingen, welke over enige jaren te verwachten is, dringende noodzaak. De behoefte aan meer Protestants-Christelijke kweekscholen blijkt ook uit de laatste statistiek van de onderwijzersopleiding, volgens welke er in ons land 25 Rijks- en gemeentekweekscholen en 2 neutrale bijzondere kweekscholen zijn met een totaal van bijna 1900 leerlingen, terwijl er 21 Christelijke kweekscholen zijn met te zamen 1906 leerlingen. Met name in de provincie Drenthe wordt de behoefte aan stichting van een kweekschool op Protestants-Christelijke grondslag sterk gevoeld.

In dit verband herinnerde de commissie aan het feit, dat de subsidiëring van nieuwe kweekscholen sinds 1920 alleen bij de wet kan geschieden. Zou niet een wetswijziging kunnen worden voorgesteld, waardoor langs een meer eenvoudige weg subsidiëring mogelijk wordt, gelijk dit ook ten aanzien van andere scholen het geval is?

In zijn antwoord bracht de Minister naar voren, dat momenteel over de kweekscholen, waarvan blijkens het Voorlopig Verslag (blz. 8, ad artikel 214, lid 1) subsidiëring wenselijk wordt geacht, nog al te weinig gegevens bekend zijn. Overigens vormt ook het gebrek aan bevoegde leraren een moeilijkheid bij het stichten van nieuwe kweekscholen.

De Minister verklaarde zich echter bereid de geuite wensen, zowel ten aanzien van de subsidiëring als van de wetswijziging, nader in overweging te nemen.

7. In het Voorlopig Verslag (blz. 8, ad artikel 1) wordt de vrees uitgesproken, dat het onderwijzend personeel financieel nadeel zal

ondervinden ten gevolge van het op 1 Januari a.s. vervallen der afzonderlijke v.g.l.o.-klassen, welke thans aan de lagere scholen verbonden zijn. In de Memorie van Antwoord wordt door de Minister toegezegd, dat de onderwijzers door toepassing van artikel 56, tweede lid, der Lager-onderwijswet voor dit nadeel gevrijwaard zullen worden. De commissie achtte evenwel de rechtszekerheid van het personeel beter gediend met opnemng van een overgangsregeling in de wet zelf.

De Minister verklaarde zich bereid een dusdanige aanvulling van het wetsontwerp te overwegen.

8. Het scheen de commissie toe, dat de thans voorgestelde redactie van lid 4bis van artikel 28 der Lager-onderwijswet (artikel 4 van het gewijzigd ontwerp van wet) niet voldoende de werkelijke bedoeling tot uitdrukking brengt. Immers is het de bedoeling, dat de leerlingen van de leerjaren, lager dan het zevende, en die van het zevende en achtste leerjaar tezamen, afzonderlijk geteld worden voor het bepalen van het aantal onderwijzers. Voorts is de formulering van de 36-schaal aan het slot van het voorstel onjuist, hetgeen blijkt als men stelt, dat het getal leerlingen bijv. 70 bedraagt. Hiervoor zou slechts één onderwijzer worden toegestaan.

Op verzoek van de commissie zegde de Minister toe zich over een wijziging der redactie te beraden.

9. Op verzoek van de commissie verklaarde de Minister zich bereid de voorgestelde redactie van artikel 125 Lager-onderwijswet (artikel 17 van het gewijzigd ontwerp) opnieuw te bezien in het licht van de reeds in het Voorlopig Verslag geuite wensen met betrekking tot de mogelijkheid van vernietiging van het ontslag der onderwijzers.

10. Uit de commissie werd er op gewezen, dat artikel 10bis onduidelijk is, omdat hierin een regeling wordt voorgesteld met betrekking tot de gevallen, bedoeld in artikel 84 en het vijfde lid van artikel 205 der wet, terwijl deze bepalingen in artikel 87sexies tevoren uitgezonderd zijn.

Door de Minister werd hierop geantwoord, dat artikel 10bis alleen betrekking heeft op de kosten van herstel. De Minister verklaarde zich bereid artikel 10bis te verduidelijken.

11. De commissie vestigde er de aandacht op, dat artikel 23 niet ongewijzigd kan blijven, nu er onder bepaalde voorwaarden voor het zevende en achtste leerjaar aparte leerlingenscalen worden voorgesteld.

De Minister stemde dit toe en verklaarde het artikel te zullen wijzigen.

Met de mededeling van het bovenstaande acht de Commissie voor het Onderwijs de openbare beraadslaging van het wetsontwerp genoegzaam voorbereid.

Aldus vastgesteld 18 November 1949.

TILANUS
TERPSTRA
VAN SLEEN
*)
PETERS
STOKMAN *)
GORTZAK.

*) Het lid der commissie mevrouw Fortanier—De Wit heeft, wegens verblijf buitenslands, niet aan de vaststelling van dit verslag kunnen medewerken.

*) Als plaatsvervanger van het lid der commissie de heer Gielen, die opgehouden heeft lid der Kamer te zijn.

1253 11

TWEEDE NOTA VAN WIJZIGINGEN

(Ingezonden bij brief van 25 November 1949)

„1 het gewijzigd ontwerp van wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Artikel 4

Lid 4bis van artikel 28 wordt gelezen:

4bis. Indien aan een school voor gewoon lager onderwijs de leerlingen van het zevende en achtste leerjaar in een of meer afzonderlijke leslokalen zijn geplaatst en hun aantal te zamen tenminste

twintig bedraagt, worden de aantallen leerlingen voor de leerjaren, lager dan het zevende, te zamen enerzijds en voor het zevende en achtste leerjaar te zamen anderzijds afzonderlijk bepaald. In dit geval worden voor het bepalen van het aantal onderwijzers in de leerjaren, lager dan het zevende, het eerste en het tweede lid van dit artikel toegepast en is voor het zevende en achtste leerjaar te zamen een onderwijzer vereist, indien hun gezamenlijk getal leerlingen minder dan 37 is, twee onderwijzers, zodra dit getal 37 bedraagt en is voor elk zesendertigtal leerlingen boven de 37 een onderwijzer meer vereist. Indien het leerplan van het zevende en achtste leerjaar bovendien voldoet aan het bepaalde in artikel 3, lid 2bis, is voor deze leerjaren te zamen een onderwijzer vereist, indien hun gezamenlijk getal leerlingen minder dan 31 is, twee onderwijzers, zodra dit getal 31 bedraagt, en voor elk dertigtal leerlingen één onderwijzer meer.

Artikelen 4bis, 4ter en 4quater (nieuw)

Na artikel 4 worden drie nieuwe artikelen 4bis, 4ter en 4quater ingevoegd, luidende:

Artikel 4bis

Aan artikel 36 wordt een nieuw elfde lid toegevoegd, luidende:

11. Op een besluit van de gemeenteraad tot overplaatsing, als bedoeld in het zevende en het negende lid, is het laatste lid van artikel 37 van toepassing.

Artikel 4ter

Vóór artikel 37 wordt het cijfer 1. geplaatst, terwijl daaraan een nieuw tweede lid wordt toegevoegd, luidende:

2. Van elke opgelegde straf staat beroep open op Gedeputeerde Staten, welk beroep moet worden ingesteld binnen tien vrije dagen, te rekenen van de dag, waarop het besluit bij aangetekende brief aan de belanghebbende is toegezonden. Gedeputeerde Staten beslissen, de Onderwijsraad gehoord. Het bepaalde in artikel 3 der Ambtenarenwet 1929 blijft te dezen buiten toepassing.

Artikel 4quater

Aan het tweede lid van artikel 38 wordt de volgende volzin toegevoegd, luidende:

Op een besluit, als bedoeld in het vorige lid onder b, is het laatste lid van artikel 37 van toepassing.

Artikel 5ter

Na artikel 5bis wordt een nieuw artikel 5ter ingevoegd, luidende:

Artikel 5ter

Na artikel 56 wordt een nieuw artikel 56bis ingevoegd, luidende:

1. Voor de Rijksvergoeding komen in gemeenten met 50 000 of meer dan wel met minder dan 50 000 ingezetenen niet in aanmerking scholen voor voortgezet gewoon lager onderwijs, waarvan het aantal leerlingen, berekend naar de maatstaf van artikel 28 onderscheidenlijk minder dan 91 of 61 bedraagt, met dien verstande, dat het recht op die vergoeding blijft bestaan tot en met 31 Maart van het volgende jaar en tot het einde van de lopende cursus, indien deze langer duurt, en dat voor een school, welke reeds vergoeding genoot, doch waar het aantal leerlingen beneden het vereiste aantal daalt, dat genot gedurende drie achtereenvolgende jaren niet op die grond verloren gaat, mits in geen jaar het aantal daalt beneden het drievierde gedeelte daarvan.

2. Onze Minister kan, de Onderwijsraad gehoord, op verzoek van het gemeentebestuur in bijzondere gevallen telkens voor een jaar of tot wederopzegging bepalen, dat de school voor de in het vorige lid bedoelde vergoeding in aanmerking komt, ook al zou dit volgens het daar bepaalde niet het geval zijn, indien zij overigens aan de eisen der wet voldoet.

Binnen dertig vrije dagen, te rekenen van de dag, waarop de beschikking van Onze Minister aan het gemeentebestuur is toegezonden, kan de gemeenteraad daarvan bij Ons in beroep komen.

Artikel 10bis

De zinsnede aan het slot van artikel 87sexies aanvangende met: „en met dien verstande” wordt gelezen: en met dien verstande, dat bij herstel van schoolgebouwen voor zover betreft de gevallen, bedoeld in artikel 84 en het vijfde lid van artikel 205, de af te dragen gelden beperkt blijven tot de werkelijk door de gemeente gemaakte of te maken kosten.

Artikel 17

Aan het eerste lid van artikel 125 worden de volgende volzinnen toegevoegd:

Evenmin wordt wachtgeld verleend aan een onderwijzer, die niet binnen een maand, nadat het ontslag schriftelijk te zijner kennis is gebracht, aan de commissie van beroep handhaving van het ontslag verzoekt, tenzij hij overeenkomstig het eerste lid van artikel 92 in beroep is gekomen. De commissie is bevoegd, ook als dit laatste niet is geschied, het ontslag te vernietigen; zij is voorts bevoegd bij gemotiveerde beslissing te verklaren, dat een niet tijdig ingediend beroep schrift geacht wordt binnen de daarvoor gestelde termijn te zijn ingekomen, indien naar het oordeel der commissie belanghebbende redelijkerwijs niet geacht kan worden in verzuim te zijn geweest.

Artikelen 19bis en 19ter (nieuw)

Na artikel 19 worden twee nieuwe artikelen 19bis en 19ter ingevoegd, luidende:

Artikel 19bis

Het zesde lid van artikel 192 wordt gelezen:

6. Behoudens het bepaalde in het eerste lid wordt voor het geven van onderwijs aan een school voor buitengewoon lager onderwijs het bezit vereist van de bevoegdheid krachtens de algemene maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 70 en 126.

Artikel 19ter

Aan het eerste lid van artikel 214 wordt de volgende volzin toegevoegd:

Eveneens geldt het in de eerste volzin bepaalde voor de nader door Ons voor subsidiëring aan te wijzen kweekscholen.

Artikel 21bis (nieuw)

Na artikel 21 wordt een nieuw artikel 21bis ingevoegd, luidende:

Artikel 21bis

Tot en met de dag, waarop het op 31 December 1949 lopende schooljaar of de op die datum lopende schoolcursus eindigt, blijft de aanspraak op Rijksvergoeding, bedoeld in de artikelen 56 en 97, behouden voor de onderwijzers van de aan scholen voor gewoon lager onderwijs krachtens lid 4bis van artikel 28, zoals dit luidde vóór de daarin bij deze wet aangebrachte wijziging, verbonden afzonderlijke klassen met minder leerlingen dan volgens het gewijzigd lid 4bis van dat artikel is vereist.

Artikel 22bis (nieuw)

Na artikel 22 wordt een nieuw artikel 22bis ingevoegd, luidende:

Artikel 22bis

De bij de inwerkingtreding dezer wet aanhangige beroepen tegen overplaatsingen, als bedoeld in het zevende en negende lid van artikel 36, tegen krachtens artikel 37 opgelegde straffen en tegen krachtens artikel 38, eerste lid, onder b, verleende ontslagen, worden nog beslist overeenkomstig de bepalingen der Ambtenarenwet 1929.

Artikel 23

Met betrekking tot het jaar 1950 worden voor de toepassing van artikel 28 leerlingen van afzonderlijke klassen voor voortgezet gewoon lager onderwijs met minder dan twintig leerlingen, in 1949 verbonden aan een school voor gewoon lager onderwijs, als leerlingen van de school voor gewoon lager onderwijs aangemerkt.

Toelichting

Artikel 4. De wijziging beoogt de redactie van lid 4bis van artikel 28 der Lager-onderwijswet 1920 te verbeteren. Verwezen moge worden naar punt 8 van het Verslag.

Artikelen 4bis, 4ter en 4quater (nieuw). Ondergetekende heeft geen bezwaar de vroegere redactie van de artikelen 36 tot en met 38 der Lager-onderwijswet 1920 te herstellen, met dien verstande, dat tweemaal beroep, en op Gedeputeerde Staten en op de Ambtenarenrechter, niet gehandhaafd blijft. In het tweede lid van artikel 37 wordt de Ambtenarenrechter thans uitdrukkelijk uitgesloten (punt 5 van het Verslag).

Artikel 5ter (nieuw). Voor het openbaar voortgezet gewoon lager onderwijs heeft tot dusver een bepaling ontbroken op grond waarvan de Rijksvergoeding wegens onderwijzersjaarwedden bij daling van het aantal leerlingen beneden een bepaald aantal verloren gaat. Voor het bijzonder voortgezet gewoon lager onderwijs is een zodanige bepaling opgenomen in artikel 96, eerste lid, onder a, terwijl het derde lid van dat artikel de mogelijkheid van ontheffing regelt. Ter tegemoetkoming aan de in het Verslag geuite bezwaren zijn thans overeenkomstige

bepalingen ook voor het openbaar onderwijs in het wetsontwerp opgenomen (punt 4 van het Verslag).

Artikel 10bis. De voorgestelde wijziging strekt tot het aanbrengen van de bij punt 10 van het Verslag gevraagde verduidelijking.

Artikel 17. De voorgestelde wijziging strekt tot tegemoetkoming aan de bij punt 9 van het Verslag gewenste aanvulling.

Artikel 19bis (nieuw). In het zesde lid van artikel 192 der Lager-onderwijswet 1920 is bepaald, dat met afwijking van het bepaalde in het eerste lid van dat artikel, aan het hoofd ener school voor buitengewoon lager onderwijs kan staan een onderwijzer, die in het bezit is van de bevoegdheid krachtens de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in de artikelen 70 en 126. Sedert 1923 bepaalt deze algemene maatregel van bestuur in artikel 11 echter ook ten aanzien van de voor vast aangestelde mannelijke onderwijzers, dat zij in het bezit van de hoofddake moeten zijn, terwijl artikel 32 ook academisch gevormden, bezitters van een akte middelbaar onderwijs B in enkele vakken en nog enkele andere personen tot onderwijzer benoembaar verklaart. De algemene maatregel van bestuur stelt dus deels hogere, deels andere eisen om tot onderwijzer aan een school voor buitengewoon lager onderwijs te worden benoemd dan de Lager-onderwijswet 1920 te dien aanzien vordert. Ondergetekende acht het wenselijk aan het bepaalde in de algemene maatregel van bestuur een wettelijke basis te geven. Hij voegt hieraan nog toe, dat behoudens 16 onderwijzers, voor wie de ontheffing, bedoeld in het zesde lid van artikel 11 van de algemene maatregel van bestuur, is verleend, alle voor vast benoemde onderwijzers bij het buitengewoon lager onderwijs in het bezit zijn van de akte, bedoeld in artikel 77, onder b, van de wet van 1878.

Artikel 19ter (nieuw). De aanvulling van artikel 214 strekt ter tegemoetkoming aan de bij punt 6 van het Verslag geuite verlangens.

Artikel 21bis (nieuw). Nu de commissie andermaal heeft te kennen gegeven, dat zij de rechtszekerheid van de bij punt 7 van het Verslag bedoelde onderwijzers beter gediend acht met opnemings van een overgangsbepaling in de wet zelf, stelt ondergetekende voor alsnog een zodanige bepaling aan het wetsontwerp toe te voegen.

Artikel 22bis (nieuw). Dit artikel houdt verband met het herstel van de artikelen 36 tot en met 38 van de Lager-onderwijswet 1920, waarvan bij artikel 4bis e.v. sprake is.

Artikel 23. De wijziging strekt om de bij punt 11 van het Verslag besproken verbetering tot stand te brengen.

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*

TH. RUTTEN.

1253 12

NADER GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET

Zie Ontwerp van Wet, gelijk dit luidt na de daarin tot en met 2 December 1949 aangebrachte wijzigingen (1253 18).

1253 13

Amendement van de heer Terpstra c.s.

Ingezonden 30 November 1949.

Ondergetekenden hebben de eer het volgende amendement voor te stellen:

Na **artikel 1** wordt een nieuw **artikel 1bis** ingevoegd, luidende:

Artikel 1bis

Lid 2bis van artikel 11 vervalt.

TERPSTRA
PETERS
ROOSJEN
TILANUS
STAPELKAMP
VAN DER ZAAL
BIEWENGA
GROEN
KOERSEN
N. VAN DEN HEUVEL.

1253 14

Amendement van de heer Terpstra c.s.

Ingezonden 30 November 1949.

Ondergetekenden hebben de eer het volgende amendement voor te stellen:

In **artikel 4ter** worden de woorden: „binnen tien vrije dagen” vervangen door de woorden: binnen een maand.

TERPSTRA
PETERS
TILANUS
VAN SLEEN
STAPELKAMP
VAN DER ZAAL
BIEWENGA
GROEN
KOERSEN
N. VAN DEN HEUVEL.

1253 15

Amendement van de heer Terpstra c.s.

Ingezonden 30 November 1949.

Ondergetekenden hebben de eer het volgende amendement voor te stellen:

In de eerste volzin van **artikel 21** wordt na: „19, derde lid,” ingevoegd: 56bis.

TERPSTRA
PETERS
TILANUS
VAN SLEEN.

1253 16

Amendementen van de heer Van Sleen

Ingezonden 30 November 1949.

Ondergetekenden hebben de eer de volgende amendementen voor te stellen:

Ia

Het eerste lid van **artikel 1** wordt als volgt gewijzigd:

1. Lid 2bis van artikel 3 wordt gelezen:

2bis. Het voortgezet gewoon lager onderwijs, voor zover het geheel of gedeeltelijk uit openbare kassen wordt bekostigd, wordt gegeven in scholen met ten minste twee achtereenvolgende leerjaren, aansluitende aan het zesde leerjaar ener school voor gewoon lager onderwijs. Het leerplan omvat de vakken, in artikel 2 vermeld onder a tot en met j en q, r voor jongens, alsmede k, u en v voor meisjes, terwijl daaraan kunnen worden toegevoegd één of meer der vakken, genoemd onder o, p, s en t, benevens ten hoogste twee der onder l, m en n genoemde vakken en voor meisjes bovendien het vak, onder r vermeld.

Toelichting

In het wetsontwerp wordt voorgesteld lid 2 en lid 2bis te wijzigen. Het amendement heeft tot strekking wel lid 2bis te wijzigen, in de zin zoals ook de Minister het voorstelt, doch de huidige redactie van lid 2 van artikel 3 der Lager-onderwijswet te handhaven, waardoor blijft bepaald, dat het gewoon lager onderwijs gegeven wordt in scholen met zes achtereenvolgende leerjaren.

Lid 2bis heeft betrekking op het voortgezet lager onderwijs.

Met de invoering van de achtjarige grondschool kunnen de voorstellers zich in bepaalde gevallen akkoord verklaren. (Zie amendement 1b.)